

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

131. An possit superior circa materiam gravem obligare sub veniali? Ex quo primum deducitur voventem posse ad venialem culpam in materia gravi obligare; secus autem dicendum est de juramento, in quo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

ex ipfomet Peregrino in *Compend. noſtrorum privileg. part. 2. titul. de amnes*, §. 1. vbi ſic ait. Per facultatem conceſſam Congregationi S. Benediſti Valliſoleti à Clem. VIII. ann. 1590. die 12. Auguſti, Pontificatus ſui ann. 5. poſſunt noſtri cum litteris dimiſſorias Superiorum ſuorum à quibuſcumque locorum ordinariis ad omnes, etiam Preſbyteratus, Ordines promouendi, abſque Epifcopi diœceſani licentia, ſeu litteris commendatiis. Ita Peregrinus.

3. Cum igitur ſecundum Peregrinum Superiores noſtræ Religionis poſſint concedere Profeſſis litteras dimiſſorias, poterunt etiam illas Nouitiis conferre, vt docent Vecchius, Tamburinus, Tiberius, & Sanchez *vbi ſupra*, quia Nouitij gaudent priuilegijs Religionis circa Profeſſos conceſſis. Et ita hanc ſententiam præter DD. citatos, tenet etiam Suarez de *Relig. tom. 3. lib. 5. c. 16. n. 17.* qui etiam addit ad tollendas omnes difficultates, Superiores Religionis Societatis Ieſu habere hoc priuilegium, nempe concedendi litteras dimiſſorias Profeſſis, etiam cum ampliatione illud communicandi Nouitiis Vnde addit Suarez, quod hoc priuilegio vti poterunt aliarum Religionum Prælati erga ſuos Nouitios, ſi cum dicta Societate Ieſu in priuilegijs communicant. Sed noſtra Religio gaudet æquè principaliter priuilegijs conceſſis Societati Ieſu, vt docet ipſemet Peregrinus. Ergo conſtante aduerſus illum dicendum eſt poſſe Superiores noſtræ Religionis concedere litteras dimiſſorias Nouitiis, & illas concedendo non incurrere in ſuſpenſionem latam in Concil. Trident. *vbi ſupra* vt ipſe perperam volebat.

4. Nec aduerſus ſupradicta facit Naldus in *ſumma. ver. Nouitium*, & Vgolinus de *poſſ. Epifc. c. 26. §. 10. n. 7.* Henriquez *lib. 10. c. 23. n. 3. & lib. 14. c. 9. n. 2.* cum alijs afferentibus litteras dimiſſorias eſſe concedendas Nouitiis ab Epifcopo; nam loquuntur de iure communi, non autem, vt notant citati DD. in caſu priuilegij, concedentis Superioribus Religionum poſſe dictas litteras ſuis ſubditis concedere, & maxime quando priuilegium extendit hoc etiam ad Nouitios, quæ omnia ad eſſe in caſu noſtro, ſatis ſupra probatum eſt. Ergo, &c.

RESOL. CXXX.

An Prælati Regulares locales poſſint concedere dimiſſorias ſuis Nouitiis, vt ab Epifcopo ordinentur? Ex p. 4. r. 4. & Miſc. Refol. 7.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in alijs eius nor.

§. 1. Affirmatiuè contra Peregrinum reſpondi in 3. part. tract. 2. reſol. 7. cum multis Doctoribus; ſed ipſe iterum in *addit. 9.* negatiuam ſententiam docet, quæ mihi iterum non placet, nam præter Doctores citatos *vbi ſupra*, meam opinionem tenet etiam nouiſſime Auguſtinus Barboſa de *iure Pontificio lib. 1. cap. 17. num. 171.* vbi ſic ait. Si Abbates, aut alij Religionum Prælati haberent ſpeciale priuilegium concedendi ſuis Monachis dimiſſorias litteras ad quemcumque Epifcopum, licet in illo non exprimitur, quod illud valeat Nouitiis communicare, poterunt tamen etiam Nouitiis illas, vt à quocumque Epifcopo ordinentur, ſicuti cæteris Monachis profeſſis concedere. Ita Barboſa, qui citat Tamburinum, Sanchez, à Vecchis, & Tiberium à me etiam ante illum *vbi ſupra* citatos: & ratio eſt, quia Nouitij gaudent priuilegijs Religionis, vt docet Henriquez *lib. 7. c. 22. n. 7.* Azorius *part. 1. lib. 1. c. 2. quaſt. 10.* Sayrus de *conſur. lib. 7. c. 13. num. 6.* Sanchez in *ſumma tom. 1. lib. 4. cap. 30. n. 17.* Suarez de *Religione tom. 3. lib. 5. c. 16. n. 17.* Hinc Dominicus in *c. Reſcripto, §. 7. num. 3. de ſent. excommunicationis in 6.*

ſic aſſerit. Nota quod ingrediens profeſſionem alius generis perſonarum, gaudet priuilegijs conceſſis perſonis illius profeſſionis, licet non firmato propoſito ſit effectus illius. Ita ille. Vnde ex his patet reſponſio ad argumentum Peregrini aſſerentis contra me non apparere priuilegium in quo dicantur Prælati Regulares poſſe concedere dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos Nouitiis, ſed ſuis ſubditis: & per ſubditos intelligere Profeſſos, non, inquam, valet hæc ratio, nam, vt dictum eſt, Nouitij gaudent priuilegijs Religionis, & quoad odia non venit Nouitiis appellatione Religioſorum, ſecus autem in fauorabilibus, vt eſt in caſu noſtro, ergo. &c. Nec etiam valet dicere cum dicto Peregrino quod priuilegia exorbitantia à iure communi ſunt ſtrictè interpretanda, ex cap. *que à iure communi, de reg. iuris in 6.* nam reſponſo hoc eſſe verum, quando priuilegium eſt conceſſum vni particulari, ſecus autem, vt eſt in caſu noſtro, quando eſt conceſſum toti Religioni in communi, & ita in terminis docet doctus Portel. in *reſpoſ. reg. part. 3. caſ. 49. ad 2. argum.* Sanchez de *matrim. lib. 8. diſp. 1. num. 13.* & alij penes ipſem. Igitur cum Prælati noſtræ, tum cæterarum Religionum, habeant priuilegium concedendi dimiſſorias ſuis Monachis, dicendum eſt per conſequens poſſe etiam dimiſſorias Nouitiis concedere, gaudentibus Religionis priuilegijs, & quoad fauorem venientibus appellatione Religioſorum & ſubditorum.

RESOL. CXXXI.

An poſſit Superior circa materiam grauem obligare ſub veniali?

Ex quo primo deducitur venientem poſſe ad venientem culpam in materia graui obligari, ſecus autem dicendum eſt de inamento, in quo Deum teſtem reſponſiſſe adducit.

Secundo, poſſe Confeſſarium poenitentiam grauem imponere ſub veniali.

Et notatur certum eſſe nullo modo poſſe Legislatorem in materia leui obligationem grauem imponere, licet velit, & intendat?

Et quid maxime ex uſu Religionum, in quibus aliquando Superior res leues prohibet in virtute Sanctæ Obſeruantie, & ſub pena excommunicationis? Ex p. 3. r. 6. & Miſc. 2. Ref. 91.

§. 1. DE hæc quaſtione alibi aliqua terigimus. Negatiuam ſententiam mordicus ſuſtinet Valquez in *part. 2. tom. 2. diſput. 158. cap. 3. numer. 17.* & cap. 4. à num. 32. Becanus *tom. 2. tract. 3. cap. 6. quaſt. 3. num. 10.* Aragona in *2. 2. quaſt. 62. art. 3.* Mexia in *præſ. taxa panis, conſeſ. 1. num. 111.* Salonijs in *2. 2. quaſt. 77. art. 1. controuerſ. 8.* Ochagaia *tract. vltim. de ſatiſfact. Sacram. quaſt. 8. numero ſeptimo*, & alij; quia voluntas Superioris ſolum requiritur ad imponendam obligationem; ſed poſtea qualis obligatio ſit ex gravitate, vel leuitate rei, quæ præcipitur, ſumenda eſt. Ergo, &c.

2. Verum ego contrariam ſententiam cum Leſſio *lib. 2. cap. 41. dub. 9. num. 96.* tenendam eſſe exiſtimo, quam tuentur Suarez *lib. 3. de legibus, cap. 27. num. 7.* Valèntia *tom. 2. diſput. 7. quaſt. 5. punct. 2.* Sanchez in *ſumma, tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 25.* Salas de *legib. diſp. 10. ſect. 7. num. 33.* & alij; quia obligatio legis ex voluntate legiſlatoris dependet; ergo ſi legiſlator non vult ad mortale obligare, lex obligare non poteſt; quia nequit extendi obligatio vitra mentem legiſlatoris, vt patet in libro *quis nec cauſam, & in lib. non omnes, Diſpenſat. ſecundum peratur.*

3. Hinc

3. Hinc deducitur primò videntem posse ad veniale culpam in materia graui obligari, quia sicut omnis obligatio à sua voluntate ortum habuit, ita potuit ortum habere limitato modo, & non secundum omnem materiam capacitatem, ita Sanchez de matrimon. tom. 1. lib. 1. disp. 9. n. 6. fecus tamen dicendum est in iuramento, in quo Deum testem rei promissæ adducis. in hoc enim non potest quis limitare obligationem ad veniale, si materia grauis est, quia non pendet à tua voluntate obligatio implendi promissum. Secundò colligitur posse Confessarium penitentiam grauem imponere sub obligatione veniali, quia est quædam lex, & præceptum, & conditiones legis, & præcepti homini sortiri debet, ergo, &c. Ita Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 38. sect. 7. numer. 5. Medina C. de Confess. tractat. 2. quest. 48. & alij, licet contrarium asserat Sanchez in select. disput. 15. num. 16. Coninch de Sacram. disp. 10. dub. 8. num. 65. Ochagavia ubi supra, n. 7. & alij.

4. Notandum est tamen, certum esse nullo modo posse legiflatorem in materia leui, obligationem grauem imponere, licet velit, & intendat, quia talis intentio est iniqua, & iniusta; unde non est audiendus Gregorius Sayrus in claus. Regia, lib. 3. cap. 7. num. 17. qui putat hanc doctrinam esse veram, quoad legiflatorem sæcularem, fecus autem quoad Ecclesiasticum; quod probat ex vfu Religionum, in quibus aliquando Superiores res leues prohibent sub pœna excommunicationis.

5. Sed hanc limitationem merito impugnat Sanchez in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 4. numero 3. Suarez de legib. lib. 3. cap. 25. num. 7. & alij. Et ratio ad hanc militat etiam quoad iudicem Ecclesiasticum; & ad vsum Religionum, respondeo, quòd ibi Superiores, si aliquam rem leuem in virtute obedientie, vel sub excommunicatione præcipiunt, dicendum ob aliquem finem grauem, redditam esse grauem, vt v. g. propter silentium seruandum, ne ingrediatur quis in aliorum cellas &c. vt notat Bonacina de legibus, disputat. 1. quest. 1. punct. 7. §. 4. num. 21. Sanchez loco citato, & alij.

RESOL. CXXXII.

An Superior ratione circumstantiarum possit sub peccato mortali præcipere materiam leuem?

Et an hoc idem dicendum sit de Prælati Ecclesiastici?

Et notatur præcepta prohibentia in virtute obedientie ingressum in cellas ob aliqua incommoda euitanda, obligare etiam in casu, in quo aliquis certo sciat non adesse ibi periculum, ratione cuius præceptum impositum fuit.

Et etiam notatur solum Deum in materia leui, posse obligare ad mortale, Ex p. 5. tr. 5. Res. 47.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docent communiter Doctores, vnde valde attendenda sunt circumstantiæ, ex quibus Superior ad imponendum de aliqua materia præceptum, ducitur ad iudicium de illa formandum, quia sæpè contingit, vt materia præcepti sit secundum se leuis, & obligationis sub mortali incapax; at ex circumstantiis boni communis adiunctis, quas Superior intendit, fit grauis, & calat sub obligatione ad mortale, aut ratione iacturæ boni communis Religionis, periculi, etiam non proximi, transgressionis votorum, & idèd bene infert Valentia tom. 2. disput. 7. quest. 5. punct. 6. nonnullos decipi existimantes non obligare præceptum Prælati sub mortali de seruando silentio hoc, aut illo tempore, aut de illo efficiendo, quod ex se non magni momenti appareat: quippè fieri potest, vt

circumstantia aliqua ei materiam grauitatem addat: Quare ait cum Caietan. *summa ver. præceptum*, in possibile videri in iure humano ex sola materia discernere præcepta sub mortali, cum res quæ leuis videtur, ac sit talis in se considerata, sit magni momenti, attentis circumstantiis, quas Superior spectat, ac subditi ignorant. Quare dicit Suarez *disput. 4. sect. 6. numero 11.* debere latè certò, & indubitanter constare esse leuem materiam, vt iudicemus præceptum, quod alias ex verborum tenore ad mortale obligaret, non sic obligare; & rectè quidem dicit, quia in dubio non est spoliandus Superior sua possessione, nec quando non constat iniustitia præcepti. Ex his similiter præcipere potest Prælati Religionis sub mortali, ne Religiosus aliquis accedat ad hortum communem Conuentus, aut ad talem sæcularis domum, aut ne transeat per talem vicum, etiam si cum licentia sua exierit extra Conuentum, vel ne cum tali, aut tali persona loquatur. Hæc enim & similia licet in se considerata videantur parui momenti, comparata tamen ad honestatem, & bonum nomen Religiosorum, aut ratione scandali, periculi, vel alterius circumstantiæ, efficiuntur res magni momenti, & idèd obligant sub mortali. Et hæc omnia docet etiam Montelinus in part. 2. tom. 2. disput. 23. quest. 9. numero 161. Salas de leg. disput. 10. sect. 6. numero 32. Medina in part. 2. quest. 96. art. 4. ad dub. 2. Baldellus ubi infra n. 10. Molfesius in summa tom. 1. lib. 1. cap. 4. numero 3. Sayrus in claus. Regia, lib. 3. cap. 1. numero 14. qui tamen numero 17. docet, etiam Prælatum Ecclesiasticum posse obligare ad peccatum mortale, si materia præcepti sit leuis, etiam attentis circumstantiis; sed hoc non est admittendum, etiam si Prælati iubeat in virtute obedientiæ, vt notat Castrus de lege pœn. lib. 1. cap. 5. document. 2. Baldellus *tom. primo, libro quinto, disputatione 20. num. 8.* & alij.

2. Notant ex si prædictis aliqui Religiosorum præcepta prohibentia in virtute obedientiæ ingressum in cellas ob aliqua incommoda euitanda, obligare etiam in casu, in quo aliquis certo sciat non adesse ibi periculum, ratione cuius præceptum impositum fuit, quia esto non adsit periculum illo casu, adeest tamen generaliter, & in primum, & hoc sufficit, quia hæc fuit causa imponendi præceptum, & ita docet Bafilus Pontius de matrimon. lib. 5. cap. 5. n. 11. & Castrus Palas tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 14. num. 13.

3. Notandum est etiam hic obiter cum Dualio in 2. 2. D. Thom. tractat. de legibus, questione 5. articulo quarto, conclusionem 2. in fine, solum Deum in leui materia posse ad mortale obligare, vt probabile est fecisse erga Adamum, & Euam, ratione vfus fructus vetiti.

RESOL. CXXXIII.

An subditi dubiis de legitima Prælati potestate reneantur illi obedire, maxime si sit in possessione Superioritatis?

Idem dicendum est, quando adsunt diuersæ opinionēs probabiles? Ex p. 4. tr. 3. Res. 8.

§. 1. Affirmatiuè responderet Sanchez in summa, tom. 2. lib. 6. cap. 3. num. 29. quia cum in possessione Prælationis sit (si enim in ea possessione non esset, denegari posset possessio, donec de legitima electione, aut confirmatione constaret) non potest ob solum dubium, vel opinionem spoliari legitima possessione, denegando ei obedientiam, donec certus sit defectus. Hæc opinio est probabilis.

Sup. hoc in R. not. leg.

Sup. hoc in R. præterea, §. Notandū, ad med. sed lege eā per totam, & in to 5. tr. 1. R. 3. §. vlt. & in to 6. tr. 1. ex R. §. 8. lege doctrinā, §. Itaque si gnauer in his & infra paulo post initium, §. 3. a vers. sic Res. 08.

Sup. hoc in to 5. tr. 1. ex nota doctrina Res. 31 si gnauer in §. Dicat, propè fin. à v. Ex cuius. Sed lege eam per tot.